

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ УКРАЇНИ

У статті розглянуто зміни у системі оподаткування суб'єктів господарювання України. Основна увага приділена характеристиці удосконалень оподаткування прибутку підприємств, змін у стягуванні акцизного податку та застосуванні спрощеної системи оподаткування. Охарактеризовано рівень податків в Україні у порівнянні з іншими країнами світу.

Ключові слова: оподаткування; суб'єкти господарювання; оподаткування прибутку підприємств; спрощена система оподаткування

Постановка проблеми. На тлі змін у світовій економіці посилюється інтерес до дослідження закономірностей розвитку одного з найбільш важливих з точки зору перспектив економічного зростання реального сектора економіки, тобто діяльності підприємств, інших суб'єктів господарювання, які займаються промисловим виробництвом чи іншою виробничо-господарською діяльністю. Відновлення і розширення діяльності виробничих і невиробничих підприємств залишається на сьогодні одним із головних завдань і розбудови економіки України, яка характеризується швидким скороченням абсолютного обсягу нагромадження, суттєвим падінням його частки у національному доході, різким скороченням бюджетних асигнувань, яке супроводжується зниженням частки, що використовується на розширення виробництва.

Тому одним із основних напрямів державного регулювання має стати вироблення заходів щодо розширення інвестиційного простору для широкого кола підприємств, підприємців, населення і стимулювання прискорення виробничих процесів. Це передбачає використання таких економічних важелів як податкова політика, фінансово-кредитні та антимонопольні заходи. Крім того, податковий клімат, створений і підтримуваний у країні шляхом реалізації відповідної податкової політики уряду, великою мірою визначає міжнародну конкурентоспроможність національних господарюючих суб'єктів.

Аналіз останніх публікацій. Дослідженню трансформацій та реформування податкової політики присвячені праці багатьох українських економістів, серед яких можемо виділити Андрущенко В.Л. [1], Варналія З.С. [2], Єфименко Т.І. [3], Лютого І.О. [4], Соколовську А.М. [5], Римарську Р.Ю. [6] та ін. В їх роботах розглянуті теоретичні і практичні аспекти удосконалення податкової системи. Однак розвиток економіки України потребує подальших змін в оподаткуванні, зокрема суб'єктів господарювання, та їх наукового аналізу.

Результати дослідження. Національна податкова політика – це результат тривалого історичного розвитку, складне еволюціонуюче явище, яке відображає розвиток як економіки, так і держави. У той же час податкова політика є активним засобом економічного впливу на суспільне виробництво, його динаміку і структуру, на науково-технічне удосконалення та ін. Одним із суттєвих недоліків вітчизняної системи оподаткування є її нестабільність. Часті зміни на законодавчому рівні обмежують визначення перспектив розвитку підприємницької діяльності. Більше того, значна частина законодавчих рішень приймається необґрунтовано і через короткий період часу відмінюється.

Саме ця ситуація у податковій системі відкинула Україну за даними Всесвітнього економічного Форуму 2015 р. на 137-е місце серед 144 країн за субіндексом "Вплив оподаткування на стимулювання інвестицій". Маючи значно нижчу ставку податку на прибуток підприємств (в розмірі 18%) і ставку ПДВ (20%), ніж у багатьох країнах світу, за субіндексом "Загальна ставка податку на прибуток підприємств" (54,9%) Україна зайняла непрестижне 123 місце [7].

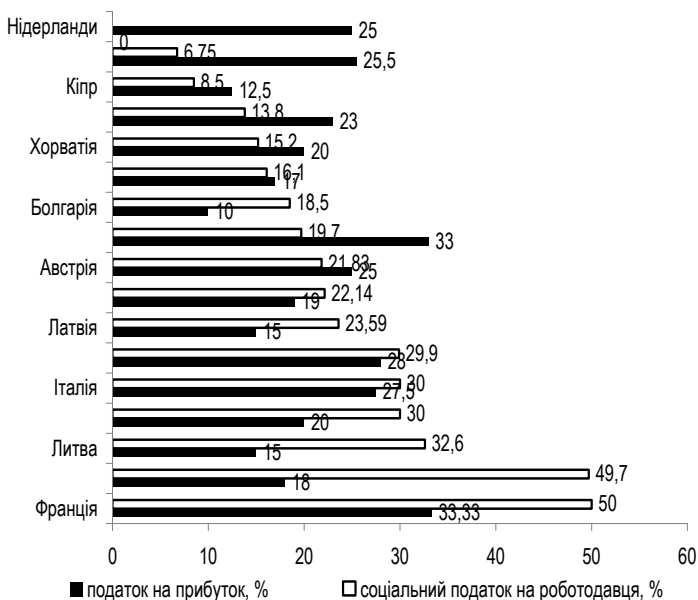

Рис.1. Розмір податків на підприємство у деяких країнах світу

Джерело: складено на основі [8]

Як бачимо з рис.1, проблема пов'язана не з високим рівнем податку на прибуток і на його розподіл для компаній-резидентів, а з наявністю надмірних

Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2015. – № 1(30)

соціальних податків і зборів з роботодавців. Наприклад, так званий соціальний податок на роботодавців в Україні майже найвищий в світі і складає 49,7%. Співставними є податки у Франції – 50%, у Бельгії – 40,58%, Бразилії – 37,3%, Чехії – 34%, Китаї та Росії – 30%. Найнижчими відповідні податки є в Індонезії – 3,7% та Гонконзі і Таїланді – 5%. А в таких країнах як Канада, Нідерланди та деякі інші зазначені податки взагалі не стягуються [8]. Звичайно, подібний високий розмір соціальних податків і зборів порівняно з іншими країнами світу істотно погіршує податковий клімат України для підприємницької діяльності.

Дещо покращити ситуацію мають прийняті нещодавно закони № 77-VIII "Про реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізацію фонду оплати праці" та № 219-VIII "Про внесення змін до розділу VIII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" щодо зменшення навантаження на фонд оплати праці", за якими передбачається поетапне зниження єдиного соціального внеску з 41% до 16,4% підприємствам, у яких база оподаткування збільшиться мінімум на 20%, середній платіж на одну застраховану особу після застосування коефіцієнта складе не менше, ніж за 2014 р., а кількість застрахованих осіб, яким нараховані виплати, не перевищуватиме 200% середньомісячної кількості застрахованих осіб платника за 2014 р. [9,10].

Значних змін у 2015 році зазнає і вся вітчизняна система оподаткування внаслідок прийняття закону України № 71-VIII "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи", яким передбачено внесення змін щодо умов, підстав і порядку оподаткування.

Зокрема, внесені зміни до визначення об'єкта оподаткування підприємств (п.31, ст.134). В Законі зазначається, що ним є прибуток, який тепер обчислюється на основі бухгалтерського фінансового результату з обов'язковим наступним його коригуванням лише для підприємств, річний дохід яких перевищує 20 млн. грн.

Звужено коло підприємств, що мають пільги або звільняються від оподаткування. Крім неприбуткових підприємств (п.31, ст. 133) та підприємств і організацій, які засновані громадськими організаціями інвалідів і є їх повною власністю (п.31, ст.142), до вказаної категорії підприємств віднесено також кошти ІСІ та платників податків, що здійснюють недержавне пенсійне забезпечення (п.31, ст.141). До 2016 р. продовжена дія ставки 0% для підприємств, у яких чистий дохід від реалізації продукції не перевищує 3 млн. грн, а середньооблікова кількість працівників – 20 осіб та для підприємств платників єдиного податку, у яких обсяг виручки від реалізації становив до 1 мільйона гривень, а середньооблікова кількість працівників – до 50 осіб. Пільги в оподаткуванні іншим господарюючим суб'єктам, навіть пріоритетних галузей економіки, скасовано.

Більше того, розширено коло підакцизних товарів, до яких тепер відноситься і пиво, нафтопродукти, паливо моторне альтернативне та скраплений газ (п.68), а також платників акцизу, якими відтепер є підприємства роздрібної торгівлі, які здійснюють реалізацію підакцизних товарів, оптові постачальники та виробники електроенергії, які продають її поза оптовим ринком, власники імпортованих транспортних засобів, які переобладнують їх у легкові автомобілі.

Законом передбачені і революційні зміни в адмініструванні ПДВ шляхом застосування електронної системи, яка забезпечить автоматичний облік в розрізі платників податку (інформація про операції з ПДВ відображатиметься он-лайн).

Суттєві зміни внесені і в застосування спрощеної системи оподаткування (п.104). Зменшено кількість груп платників єдиного податку (з 6 до 4, причому четверта група – це платники фіксованого сільгосподатку), збільшено річний обсяг доходу підприємців, змінено ставки єдиного податку (зокрема, для платників третьої групи вони знижені до 4% без ПДВ або 2% з ПДВ).

Відтепер до першої групи відносяться фізичні особи-підприємці, які не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню і обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 300 тис. грн (у попередній редакції – 150 тис. грн); до другої групи – фізичні особи-підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства, за умови, що вони не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не перевищує 10 осіб, а обсяг доходу не перевищує 1,5 млн грн (у попередній редакції – 1 млн грн); до третьої – фізичні особи-підприємці, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких обсяг доходу не перевищує 20 млн грн і до четвертої групи – сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній рік не менше 75 % [11, 12].

Висновки. Завдання, що стоять сьогодні перед суспільством, вимагають, з одного боку збільшення податкових надходжень, а з іншого – проведення ліберальної податкової політики у сфері реального сектору економіки. Звичайно, зазначені зміни направлені на спрощення ведення бізнесу в Україні, проте навряд чи вони призведуть до покращення інвестиційного клімату та підвищення конкурентоздатності вітчизняних підприємств. Адже формальне скорочення податкового навантаження на підприємства ще не означає економічне зростання і появу серйозних інвестиційних стимулів. Насправді це лише маленькі кроки з подальшого вдосконалення податкової системи, що згодом має призвести до розширення податкової бази та збільшення податкових надходжень до бюджету.

Література

1. Морально-етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція) [Текст]: монографія/ В. Л. Андрущенко, Т. В. Тучак.- К.: Алерта, 2013.- 384 с.
2. Варналій З. С., Серебрянський Д. М. Вплив оподаткування прибутку на економічний розвиток України / З.С. Варналій, Д.М. Серебрянський // Економіка України. – 2010. –5. – С. 55-70
3. Єфименко Т. І. Податки в інституційній системі сучасної економіки / Т. І. Єфименко. – НАН України, Інститут економіки та прогнозування. – К., 2011 – 688 с.
4. Податкова політика України на сучасному етапі [Текст] / І. О. Лютий // Фінанси України. – 2008. – 9. – С. 121-122
5. Римарська Р.Ю. Стратегічні напрями вдосконалення податкової системи України в контексті реалізації національної стратегії європейської інтеграції / Р.Ю.Римарська // Науковий збірник Національного університету державної податкової служби України (Економіка, право). – 2008. –4(43). – С. 129–135.
6. Соколовська А. М. Проблеми моніторингу ефективності надання податкових пільг в Україні / А. М. Соколовська // Фінанси України. – 2011. –3. – С. 42–53.
7. The Global Competitiveness Report 2014-2015. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015/economies/#economy=UKR>.
8. The Complete WorldWide Tax & Finance Site. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.worldwide-tax.com/#partthree>.
9. Закон України "Про реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізацію фонду оплати праці" № 77-VIII від 28 грудня 2014 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/77-19/page>
10. Закон України "Про внесення змін до розділу VIII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" щодо зменшення навантаження на фонд оплати праці" № 219-VIII від 2 березня 2015 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/219-19>
11. Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи" № 71-VIII від 28 грудня 2014 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/71-19>
12. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page35>

References

1. Moral'no-etychni imperatyvy podatkov ta opodatkuvannya (zakhidna tradytsiya) [Tekst]: monohrafiya/ V. L. Andrushchenko, T. V. Tychak.- K.: Alerata, 2013.- 384 s.
2. Varnaliy Z. S., Serebryans'ky D. M. Vplyv opodatkuvannya prybutku na ekonomichnyy rozvytok Ukrainy / Z.S. Varnaliy, D.M. Serebryans'ky // Ekonomika Ukrainy. – 2010. –5. – S. 55-70
3. Yefymenko T. I. Podatky v instytutsiyniy systemi suchasnoyi ekonomiky / T. I. Yefymenko. – NAN Ukrayiny, Instytut ekonomiky ta prohnozuvannya. – K., 2011 – 688 s.
4. Podatkova polityka Ukrayiny na suchasnomu etapi [Tekst] / I. O. Lyutyty // Finansy Ukrayiny. – 2008. – 9. – S. 121-122
5. Rymars'ka R.Yu. Stratehichni napryamy vdoskonalennya podatkovoyi systemy Ukrainy v konteksti realizatsiyi natsional'noyi stratehii yevropeys'koyi intehratsiyi /

R.Yu.Rymars'ka // Naukovyy zbirnyk Natsional'noho universytetu derzhavnoyi podatkovoyi sluzhby Ukrainy (Ekonomika, pravo). – 2008. –4(43). – S. 129–135.

6. Sokolovs'ka A. M. Problemy monitoryngu efektyvnosti nadannya podatkovykh pil'h v Ukraini / A. M. Sokolovs'ka // Finansy Ukrainy. – 2011. –3. – S. 42–53.

7. The Global Competitiveness Report 2014-2015. [Elektronnyy resurs] // Rezhym dostupu: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015/economies/#economy=UKR>.

8. The Complete WorldWide Tax & Finance Site. [Elektronnyy resurs] // Rezhym dostupu: <http://www.worldwide-tax.com/#partthree>.

9. Zakon Ukrainy "Pro reformuvannya zahal'noobov'yazkovooho derzhavnoho sotsial'noho strakhuvannya ta lehalizatsiyu fondu oplyaty pratsi" # 77-VIII vid 28 hrudnya 2014 r. [Elektronnyy resurs] // Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/77-19/page>

10. Zakon Ukrainy "Pro vnesennya zmin do rozdil VIII "Prykintsevi ta perekhidni polozhennya" Zakonu Ukrainy "Pro zbir ta oblik yedynoho vnesku na zahal'noobov'yazkove derzhavne sotsial'ne strakhuvannya" shchodo zmenshennya navantazhennya na fond oplyaty pratsi" # 219-VIII vid 2 bereznya 2015 r. [Elektronnyy resurs] // Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/219-19>

11. Zakon Ukrainy "Pro vnesennya zmin do Podatkovooho kodeksu Ukrainy ta deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo podatkovoyi reformy" # 71-VIII vid 28 hrudnya 2014 r. [Elektronnyy resurs] // Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/71-19>

12. Podatkovyy kodeks Ukrainy. [Elektronnyy resurs] // Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page35>

Н.В. Андриук, канд. экон. наук, доц.
КНУ имени Тараса Шевченко

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ УКРАИНЫ

В статье рассмотрены изменения в системе налогообложения субъектов хозяйствования Украины. Основное внимание уделено характеристике усовершенствований налогообложения прибыли предприятий, изменений во взимании акцизного налога и применении упрощенной системы налогообложения. Охарактеризован уровень налогов в Украине по сравнению с другими странами мира.

Ключевые слова: налогообложение; субъекты хозяйствования; налогообложение прибыли предприятий; упрощенная система налогообложения

N.V. Andreiuk, PhD, Associate Professor
Taras Shevchenko Kyiv National University

THE IMPROVEMENT OF TAXATION SYSTEM OF BUSINESS ENTITIES OF UKRAINE

The article examines changes in the taxation system of business entities of Ukraine. The main attention is paid to the taxation characterization of companies' profit improvement, changes in levying excise duty and application of simplified tax system. The level of taxes in Ukraine was compared with level of other countries..

Keywords: taxation, business entities, profit of enterprises taxation, simplified tax system.